

A/ Odluke domaćih sudova i drugih organa

VRIJEDNIČKI SUD DR HRVATSKOG

Presuda br. III-PŽ 639/78-2
od 26. VI 1979.

Vijeće: Petar Sremac, mr Veljko Vujović, prof.dr Velimir Filipović

Povreda člana posade pomorskog broda - Brodarova odgovornost - Opseg naknade štete - Visina kamata - Postojanje svjedodžbi o ispravnosti kotla još ne znači da se ne može dokazivati na brodarovu štetu da je kotao bio neispravan - Brodar je isključivo krije za štetu koju pretrpi član posade broda, ako je taj član posade ukrcan na brod za obavljanje poslova za koje nema stručnu kvalifikaciju - Za posjedovanje kvalifikacije nije dovoljna sama činjenica da odnosni član posade posjeduje kvalifikaciju iste struke koja je viša od one koju on obavlja na brodu, ako se za taj posao traži posebno zvanje - Konkretno, časnik stroja nije kvalificiran za poslove ložaca kotla - Okolnost da se brodar pobrinuo da se na brodu nalaze propisi o primjeni MZ mjera, nije dovoljna da ga u ovom pogledu oslobode odgovornosti da se nije pobrinuo da se te mjere i provode - Bliski rođaci ozlijedjenog člana posade imaju pravo od odgovornog brodara zahtijevati naknadu troškova uzročenih njihovim posjetom bolesnika u bolnici - Ozlijedjeni član posade nema pravo na devizni dodatak koji se isplaćuje pomorcima za vrijeme njihove plovidbe u inozemstvu, jer im se on daje za namirenje troškova prilikom boravka u inozemstvu, a taj dodatak nema ako ne plovi u inozemstvu - Kamati za dugujući iznos za povredu člana posade iznose onoliko koliko se priznaje štedišama za uloge štednje kod banaka

Nije sporno da je tužitelj član posade broda tuženoga i da je pretrpio tešku nesreću na poslu 26. VIII 1973. godine oko 6 sati ujutro kada je palio kotao brodskog pogona u brodu tuženoga na sidrištu u luci. Naime, u času pripaljivanja došlo je do vraćanja plamena iz ložišta kotla, eksplozije goriva i požara koji je tužitelj pokušao ugasiti i pritom otklonio veće štete za ostale pomorce, brod i teret, ali je tom prilikom zadobio teške opekotine I, II i III stupnja na glavi /licu i kosištu/, prsnom košu, trbušnoj stijenci, rukama i nogama i pretrpio

oštećenja od opekotina čak od 75 do 80% s trajnim ožiljcima i drugim raznim tjelesnim oštećenjima, koja ga čine trajno nesposobnim za obavljanje dotadašnjeg posla, pa je hitno prebačen u bolnicu gdje je ostao do 19. XI 1973. godine. U prvoj fazi liječenja podvrgnut je čitavom nizu operacija, transplantacija kože /čak i kože srodnika/ zatim zbog toga što su takvi pacijenti od opekotina infektivno neimuni pretrpio još i bolest zarazne žutice, a 21. XII 1973. godine prebačen je na kućno liječenje. Nedalje nije sporno da su posljedice zadobijenih povreda višestruko teške i trajne /koža ne diše pa dolazi do pojačanog znojenja što izaziva potrebnu pojačanu ishranu jačom vitaminskom hranom, često presvlačenje svakih par sati, psihičke smetnje i pateњe/.

Tuženi brodar ne osporava svoju krivnju za nastalu štetu, ali stavlja prigovor suodgovornosti oštećenog pomorca za nastalu štetu i to u omjeru od 50% prema 50%, a ujedno prigovara i visini utužene štete.

Prvostepeni sud je tijekom postupka izveo dokaze saslušanjem svjedoka /pregledom dokumentacije i spisa/ i proveo tri razne vrste vještacjenja: tehničko-sigurnosno, medicinsko-kirurško i neuropsihijatrijsko, te knjigovodstveno s ukupno pet vještaka, pa je nakon provedene rasprave donio presudu kojom je djelomično usvojio tužbeni zahtjev i tužitelju dosudio 512.468.- dinara s 3% kamata od podnošenja tužbe /25. III 1975/ do isplate, zatim mjesecnu rentu od po 2.030.- dinara počam od 1. I 1977. godine i iznos od USA \$ 1.876,75 sa 6% kamata od tužbe do isplate preračunato u dinare po tečaju na dan 27. XII 1977. godine, te trošak postupka od 13.344.- dinara. Prvostepeni sud je odbio tužitelja s viškom tužbenog zahtjeva /do iznosa od 855.500.- din/, odnosno rente /koja prelazi iznos od 2.030.- din i od iznosa USA \$ 7.044 spp/. Budući da tužitelj protiv odbijajućeg dijela prvostepene presude nije podnio žalbu, prvostepena presuda je u tom dijelu postala prevomoćna.

U pogledu obvezujućeg dijela prvostepene presude sud je u obrazloženju svoje presude naveo izmedju ostalog slijedeće:

Iz nalaza sudskih vještaka tehničke struke proizlazi, prvo, da brodar nije sposobio oštećenog tj. tužitelja za obavljanje posla na kojem je nastradao, tj. za potpaljivanje kotla, zatim da mu je naložio opasan posao pot-

paljivanja kotla iako tužitelj nema zvanje ložeča kotla, nadelje da stroj nije kritične zgodbe bio potpaljivan propisanim gorivom, nego baš neodgovarajućim gorivom, što je stvorilo povećani podtlak i dovelo do eksplozije, zatim stroj nije bio siguran za potpaljivanje jer nije imao ugradjen poseban gorionik s posebnim otvorom za unos baklje, pa se baklja unosila kroz otvor difuzora a gorivo se do gorionika dovodilo posebnom cijevi koja obilazi magnetski-blokadni ventil, čime su sve predvidjene automatske zaštite bile isključene od djelovanja, nadalje, upute za rukovanje kotlom bile su loše jer su bile nepotpune i neodgovarajuće, a uza sve to na njima nije bilo ni upozorenja o nužnom pravilnom provjeravanju ložista prije pripaljivanja kotla, dakle nisu bile provedene minimalne propisane mjere EUZ na radu s ovako opasnim strojem, a loženje je povjerenio osobi koja nije sposobljena za rad i to bez nadzora kvalificirane osobe. Prvostepeni sud iz ovih razloga smatra da je brodar kriv za nastalu štetu, ali sa 75%, dok i samog tužitelja, tj. oštećenog, smatra suodgovornim s 25% za nastalu štetu jer je obavljao posao za koji nije kvalificiran i koji nije poznavao, a olako je držao da mu ne prijeti opasnost.

Što se tiče visine štete prvostepeni sud je na temelju nalaza vještaka medicinske i knjigovodstvene struke utvrdio da je tužitelj pretrpio štetu samo u iznosu od 653.011.- dinara, te u tom pogledu detaljno obrazlaže na stranicama 10 do 13 prvostepene presude zašto smatra primjerenom baš visinu štete od 653.011.- dinara. Pri tome sud posebno ističe nalaze i mišljenja spomenutih vještaka. Sve u svemu, prvostepeni sud priznaje tužitelju za bolove 160.000.- dinara, za strah 100.000.- dinara, za nagrdjenje i ostale trajne smetnje 200.000.- dinara, za hranu 18.500.- dinara, za rublje 14.800.- dinara i za izgubljenu zaradu, tj. razliku izmedju naknade umjesto osobnog dohotka koju je ostvario od zdravstvenog osiguranja i plaće radnika istog profila, tj. tužiteljevog zvanja, iznos od 159.711.- dinara. Od ukupno utvrđenoj iznosa tužitelju 653.011.- dinara, prvostepeni sud mu dosudjuje razmjernu štetu /75%/ od 489.718.- dinara s 8% kamata i daljnji iznos od 22.750.- dinara s naslova naknade štete za potraživanja koja prema tuženom brodaru imaju bliski srodnici tužitelja u vezi s obilaskom tužitelja u bolnici, a koje su potraživanja te osobe cedirale tužitelju, pa zato dosudjuje zbir ova posljednja dva spomenuta iznosa tužitelju u iznosu od 512.468.- dinara s 8% kamata od tužbe do isplate.

Nadalje, prvostepeni sud priznaje tužitelju na bazi utvrđene razlike naknade ostvarene kod socijalnog/zdravstvenog osiguranja i plaće koju bi tužitelj ostvario na svom radnom mjestu, a usporedo s plaćom radnika istog profila, i to 75% od 1.306,70 dinara, tj. 1.355.- dinara na ime mjesecne rente počasni od 1. I 1975. godine za ubuduće, i dalnjih 675.- dinara s naslova rente za štetu zbog pojačane hrane i odijevanja.

Konačno, prvostepeni sud priznaje tužitelju još i razmjeran devizni dodatak od 1.876,75 USA \$ preračunato u dinare, jer smatra da bi tužitelj toliko uštudio da je radio na brodu.

Protiv spomenute prvostepene presude pravodobno je podnio žalbu tuženi brodar i to protiv obvezujućeg dijela, a zbog pogrešno i nepotpuno utvrđjenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, i predlaže da se ista preinači u pobijanom dijelu ili ukine. U žalbi je naveo slijedeće:

Prvostepeni sud je iz izvedenih dokaza pogrešno zaključio da postoji suodgovornost tužitelja i tuženog u odnosu 1:3, jer ova odgovornost prema tvrdnji tuženog iznosi 50%:50%. Ovo stoga, što prvostepeni sud nije dovoljno ocijenio nalaz inspekcije rada, izjave nazočnih svjedoka, te nadležnih rukovoditelja tužene stranke i brodski dnevnik, već se oslonio na mišljenje sudskih vještaka. Tuženi ističe da je sporni kotao u više navrata bio pregledavan, ocjenjivan i odobren od klasifikacijskih zavoda, te da sa stajališta sigurnosti nije bilo nikakvih zapreka njegovoj eksploataciji u brodskom strojnom kompleksu. Istiće da je ovakav tip kotla u širokoj primjeni u pomorstvu i da se u praksi ravnih organizacija ovakav slučaj nije nikada ranije dogodio, a to smatra da upućuje na zaključak o ispravnosti kotla. Žalitelj se ne slaže sa shvaćanjem prvostepenog suda da se tužena stranka nije pobrinula da se tužitelj osposobi na zaštitu na radu, jer radna organizacija posjeduje pravilnik o HTZ mjerama koji je tužitelju bio poznat.

U pogledu visine dosudjene štete žalitelj uopćeno navodi da tuženi ima stajalište da je dosudjeni iznos za naknadu štete na ime pretrpljenih bolova, straha, kao i za nagrdjenje neumjereno visok i neodrživ. Posebno ističe da je neosnovana odluka suda da tužitelju pripada pravo na mjesecno obeštjećenje razlike u zaradi, budući da je

tužitelj nije dokazao, niti je učinio vjerojatnim da bi do kraja radnog vijeka plovio, pa tako došao u situaciju da konstantno više zaradjuje nego sada. Nadalje navodi da je tijekom postupka istakao činjenicu da je tužitelj kao radnik kod tuženoga bio kolektivnom policom osiguran i da mu s te osnove pripada novčana naknada za pretrpljeni invaliditet, te da taj iznos valje odbiti od dosudjenog obeštećenja. To posebno vrijedi u pogledu iznosa od 4.440.. dinara koji je svojevremeno bio akontiran od strane tuženog tužitelju, a to se vidi iz potvrde osiguratelja u prilogu žalbe. U pogledu pak dijela tužbenog zahtjeva koji se odnosi na devizni dodatak sud nije ocijenio prirodu i namjenu istoga, pa zato smatra da je tužitelju općenito u cijelosti neosnovano dosudjena naknada s naslova deviznog dodatka, jer tužitelj nije učinio ni vjerojatnim da bi osobno uštadio bilo što na ime neprimljenih deviznih sredstava. U tom pogledu poziva se na očitovanje njegovog umješača u postupku - osiguratelja, a u pogledu ostalih navoda upućuje na svoje navode iz odgovora na tužbu.

Drugostepeni sud je nađao da je žalba djelomično osnovana.

Prvostepena presuda donešena je bez bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. ZPP-a /čl. 365. ZPP-a/, i na temelju pravilno utvrđenog činjeničnog stajanja.

Međutim, iz provedenih dokaza prvostepeni sud je izveo netočan zaključak u pogledu dviju relevantnih okolnosti. Prvo, u pogledu postojanja suodgovornosti tuženog za nastalu štetu.

Naime, prema nalaženju drugostepenog suda iz izvedenih dokaza proizlazi da postoji isključiva odgovornost tuženog brodara za nastalu štetu. Tuženi brodar je smio posao koji je obavljač oštećeni pomorac povjeriti samo osobi koja je za takav posao stekla odgovarajuću kvalifikaciju u smislu odredbi Pravilnika o zvanjima, stručnoj spremi i ovlaštenjima članova posade brodova Trgovačke mornarice /NN SR Hrvatske, br.7/72 i 41/72/. U konkretnom slučaju nije sporno da je tuženi kao brodar rasporedio oštećenog pomorca tj. tužitelja na mjesto za koje on nema propisanu kvalifikaciju. Cinjenica što je oštećeni osoba koja je završila i srednju pomorsku i višu pomorsko školu brodostrojarskog smjera za zvanje časnika stroja, još ne

znači da je bila kvalificirana za poslove ložača kotla. Neime, iako je za poslove ložača kotla predviđena niža školska odnosno stručna kvalifikacija, ne može se uzeti da je ona osoba koja ima više školsko zvanje dakle drugu kvalifikaciju implicite ospozobljena i za ovo niže zvanje. To su dvije stvari koje se strogo moraju razlikovati.

* Neime, brodar je mogao rasporediti pomorca na zvanje za koje ima propisanu kvalifikaciju i nije mu smio povjeriti poslove u konkretnom slučaju ložača bez odgovarajuće kvalifikacije. Tu dakle leži osnova odgovornosti tuženog brodara po principu *culpae in eligendo*. Pošto znači da je brodar pogriješio u izboru jer je posao s opasnim kotlom povjerio osobi koja nema propisanu kvalifikaciju, prema činjeničnom stanju isključivo je odgovoran za nastalu štetu. Kraj takvog stanja stvari nema suodgovornosti pomorca za nastalu štetu, pa se ne može prihvati stajalište prvostepenog suda prema kojem je postojala suodgovornost oštećenog za ovu štetu i dosljedno tome nema osnove za odbijanje tužbenog zahtjeva s naslova suodgovornosti oštećenog za nastalu štetu. Dakle, što brodar nije smio uopće dozvoliti da tužitelj obavlja ovaj posao, i pošto je tu svoju dužnost prekršio došlo je do nesreće na poslu u kojoj je pomorac teško oštećen, pa kraj svih ostalih okolnosti koje su utvrdili vještaci o neispravnosti stroja i poduzimanja nužnih mjera zaštite na radu, doista postoji isključiva odgovornost tuženog za nastalu štetu, a ne može biti govora o suodgovornosti pomorca za nesreću na poslu, pa se stoga navodi žalbe u tom pogledu ukazuju potpuno neosnovani.

Što se tiče prigovora visini štete, valja istaći, da je prvostepeni sud brižljivo ocijenio sve izvedene dokaze i naveo previlne i iscrpne razloge u pogledu visine štete koju smatra prinjerenom, naročito s naslova satifikacije zbog pretrpljenih strahovitih bolova, intenzivnog straha s posljedicama i nagrdjenja s trajnim smetnjama, te je sve to argumentirao nalazima medicinsko-kirurških i neuropsihijatrijskih vještaka. Stoga se u tom pogledu žalitelja u cijelosti upućuje na razloge prvostepene presude. Nipošto se ne može uzeti da su dosudjeni iznosi pretjerano visoki kada se uzme stupanj vrlo teških štetnih posljedica koje ilustriraju ne samo svi vještaci spomenuti nalazi medicinske struke, nego još i naročito fotografije povreda tijela oštećenog priložene spisu. One najbolje ilustriraju svu težinu nesreće izazvane teškim operativama po tijelu, do 80%, pa kad se uzmu u obzir sve brojne operacije, transplantacije kože, strah koji je tužitelj

pretrpio, nagrdjenje koje je tim teže s obzirom na njegovu mladu dob, predstavlja jednu trajnu i vrlo uočljivu povredu, nema osnove za bilo kakvo smanjenje utvrđeno, odnosno priznate štete.

Što se tiče ostalih stavaka prvostepeni sud je pravilno obrazložio zašto smatra utvrđenom štetu u višini koju tužitelj trpi zbog troškova za pojačanu ishranu, troškova za rublje i to kako u pogledu dospjelih obroka za koje je dosudjen kapitalizirani iznos, tako i u budućim davanjima za koje je dosudjena na temelju vještackih nalaza i mišljenja odgovarajuće renta. Posebno treba istaći da renta doista nije visoko odmjerena.

U pogledu pak razlike u plaći koja je priznata tužitelju u iznosu od 153.711.- dinara valja naročito istaći da je ona utvrđena vještackim nalazom koji je točno utvrdio sve podatke iz primanja poslom i socijalnog osiguranja s knjigovodstvenim podacima tuženog brodara za plaće - osobne dohotke radnika tužiteljevog zvanja i profila, i da tome nalazu stranke ni u prvostepenom postupku nisu stavile bilo kakve primjedbe a ne stavljuju ih ni sad u računskom pogledu. Naime, vještak je pravilno usporedio zvanje tužitelja koje ima i radnika tuženog istog zvanja i izveo računski točnu razliku od 159.711.- dinara izgubljene zarade. I tu se nema što snižavati jer je to za tužitelja zaista utvrđena šteta. To isto vrijedi i za rentu za buduće davanja zbog izgubljene zarade koja je priznata u iznosu od 1.355.- dinara mjesecno, jer je i ta renta izvedena istom matematičkom metodom.

Dakle, sve u svemu kada se uzme u obzir pravilno utvrđenje visine štete od 653.011.- dinara, a uz to još dalnjih 22.750.- dinara za cedirane tražbine bliskih srodnika za koje tuženi takodjer odgovara, u tom pogledu ni sam tuženi ništa ne prigovara u žalbi i da je tuženom dosudjen samo iznos od 512.486.- dinara, onda je očito žalba u pogledu visine štete potpuno neosnovana. Kada se usporedi razlike izmedju iznosa od 512.486.- dinara i iznosa od 653.011.- dinara tj. razlika od 140.525.- dinara koliko bi još u principu pripadalo tužitelju, a primanja koja je ostvario ili trebao ostvariti tužitelj prema osiguratelu s naslove police kolektivnog osiguranja uključujući tu iznos od 4.440.- dinara o kojem govori žalba, ni u kom slučaju ne mogu dovesti u pitanje pravilnost prvostepene presude u pogledu dosudjene visine štete,

jer kad se sve to i pribroji još uvijek isпада да je razlike od 140.525,- dinara, koliko bi još tužitelju pripadalo, znatno veća od tih iznosa koje žalitelj pogrešno smatra da treba odbiti od već dosudjenog iznosa.

Iz iznešenih razloga valjalo je prvostepenu presudu djelomično potvrditi i odlučiti kao u toč. I izreke.

Medjutim, žalba tuženog brodara je osnovana u pogledu iznosa iz toč. II izreke ove presude iz slijedećih razloga:

Prvo, prvostepeni sud je pogrešno primijenio materijalno pravo kada je tužitelju priznao kamate po stopi od 8% jer tužitelju pripada pravo na zatezne kamate samo po stopi od 7,5% koliko se priznaje štedišama na štedne uloge po vidjenju u bankovnim organizacijama na području SR Hrvatske. Zato je za daljnji iznos od 0,5% kamatne stope na dosudjeni iznos valjalo preinačenjem pobijane presude odbiti tužbeni zahtjev kao neosnovan.

Dруго, žalba tuženog je osnovana u pogledu dosudjenog deviznog dodatka u iznosu od USA \$ 1.876,75 spp. Ovo iz razloga što je u tom dijelu pobijana presuda tužitelja priznala za taj iznos pogrešnom primjenom materijalnog prava, naime iz prirode deviznog dodatka proizlazi da se on priznaje pomorcima strogo namjenski i to za podmirenje samo tekućih izdataka u stranim lukama, i zato ne pripada članu posade kad je ukrcan na brodu bilo u domaćoj luci bilo u domaćim vodama. Stoga je uvaženjem žalbe tuženog u tom dijelu valjalo prvostepenu presudu preinačiti i tužbeni zahtjev s ove osnove u cijelosti odbiti. Iz iznešenih razloga odlučeno je kao u toč. III izreke ove presude.

Konačno, s obzirom da je tuženi uspio sa žalbom s relativno neznatnim iznosom i da to nije utjecalo na visinu troškova postupka, ostavljena je u cijelosti na snazi u prvostepenoj odluci odluke o troškovima postupka onako kako ju je odredio prvostepeni sud /dio toč. II izreke presude/.

V.V.

Bilješka. Smatramo da je odluka načelnog značaja ali i teoretski zanimljiva. Dok je naime s jedne strane odgovornost za štetu po principu *culpae in eligendo* zbog povrede ugovorne obveze u judikaturi manje...više česta i razradjena,

s druge pak strane takva odgovornost za izvanugovornu štetu gotovo je rijetkost u sudskoj praksi. Ovdje se radi baš o ovom drugom slučaju, koji /kao školski primjer/ ilustrira postojanje isključive odgovornosti brodara za štetu prouzročenu teškim tjelesnim i drugim povredama pomorca na brodu, zbog toga što je posao sa opasnim brodskim kotlom brodar povjerio osobi koja nema propisanu kvalifikaciju za zvanje brodskog ložača iako ima završenu srednju i višu pomorsku školu brodostrojarskog smjera za zvanje časnika stroja.

V.V.

VISI PRIVREDNI SUD SR Hrvatske

Rješenje br. III Pž. 1010/78-2
od 25. IX 1979.

Vijeće: Peter Sremac, mr Veljko Vujović, dr Eugen Žokalj

Prijevoz željeznicom - Primjena SmGŠ konvencije - Tovarni list i tovarna karta - Primalac - Premda po svom sadržaju tovarni list i tovarna karta moraju biti identični, ipak u praksi to ne mora svaki put biti slučaj - Zbog toga za dokazivanje spornih činjenica za koje je odlučan sadržaj tovarnog lista nije dovoljan dokaz tovarnom kartom - Primalac tereta u odnosu na željeznicu je osoba koja je kao takva navedena u tovarnom listu - Ako su u tovarnom listu kao primaci navedene dvije ili više osobe, kao primalac smatra se ona osoba koja je prva navedena - Nije primalac osoba kojoj je teret namijenjen - Primalac je osoba koja je u tovarnom listu navedena da prima teret u ime druge osobe.

Tužitelj je željezničko transportno poduzeće, a tuženi je špediter. Spor se vodi o plaćanju kolske dengubnine.

Medju strankama je nesporno da je jedna organizacija udruženog rada koja se bavi prometom tekućeg goriva nabavila za drugu organizaciju iz BBH-a određenu kolicinu tekućeg goriva. Prijevoz je kupac povjerio špediteru. Na odredištu je teret predan organizaciji za koju je kupac nabavio gorivo. Prilikom istovara vagoni su pali u ležaru.

Željezničko transportno poduzeće tuži špeditera, kojega smatra primaocem, da mu platiti dengubninu. Tuženi se